

بررسی سیاست حمایتی دولت جهت مدیریت دام مازاد در شرایط خشکسالی موجود در هشت ماهه نخست سال ۱۴۰۰

مقدمه

سرانه مصرف گوشت قرمز در سال ۱۳۹۹ برابر با ۱۰/۹۵ کیلوگرم گزارش شده است (آمارنامه جهاد کشاورزی). گوشت دام سبک، جایگاه ویژه‌ای در تأمین نیازهای تغذیه‌ای انسان‌ها داشته و سهم مهمی از سبد گوشت قرمز مورد نیاز کشور را تأمین می‌کند. براساس آخرین آمار ارائه شده توسط وزارت جهاد کشاورزی در ارتباط با تولید گوشت قرمز در کشور، در سال ۱۳۹۹ میزان تولید گوشت قرمز ۸۸۴/۳ هزار تن بوده که از این میزان تولید، ۴۰/۸ درصد مربوط به گوسفند و بز، ۴۷/۴ درصد مربوط به انواع گاو (اصیل، دورگ و بومی) و کمتر از ۲ درصد مربوط به گاومیش و شتر است. به‌استثنای سال ۱۳۹۹ که میزان واردات گوشت قرمز به کشور حدود ۳۶ هزار تن بود، طی سال‌های اخیر، واردات گوشت قرمز به کشور حدود ۱۰۰ تا ۱۷۵ هزار تن بوده است. این میزان واردات در صورت عدم اتخاذ سیاست‌های حمایتی مناسب می‌تواند به‌شدت افزایش پیدا کند.

کاهش میزان نزولات جوی و بروز خشکسالی کم‌سابقه در سال زراعی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ با کاهش شدید تولیدات گیاهی مراتع و تولید نهاده‌های دامی در داخل کشور (به‌ویژه دانه جو)، بخش دامپروری و به‌ویژه پرورش دام کوچک (گوسفند و بز) را با چالش جدی مواجه ساخت. طبق اطلاعات دفتر مطالعات پایه منابع آب شرکت مدیریت منابع آب ایران، ارتفاع کل ریزش‌های جوی از ابتدای مهرماه سال ۱۳۹۹ تا پانزدهم تیرماه سال ۱۴۰۰ حدود ۱۵۳ میلیمتر گزارش شده است. این میزان بارندگی نسبت به میانگین بلندمدت ۳۴ درصد و نسبت به دوره مشابه سال آبی گذشته ۵۱ درصد کاهش داشته است. کاهش شدید تولید خوراک دام و عدم دسترسی به میزان کافی از آن، با افزایش قیمت نهاده‌های دامی در بازار همراه بود. به‌طوری که قیمت نهاده‌های مانند کاه گندم به بیش از ۴۰۰۰ تومان افزایش یافت. افزایش هزینه‌های تغذیه و پرورش، قیمت پایین فروش دام زنده (حدود ۴۵ تا ۵۰ هزار تومان به‌ازای هر کیلوگرم دام زنده)، وجود دام مازاد و رکود بازار، فعالیت در این حرفه را دچار آسیب ساخت به‌طوری که بسیاری از دامداران دام مولد خود را راهی کشتارگاه کردند. این شرایط فضا را برای حضور پُررنگ‌تر دلان در بازار نهاده و دام فراهم کرد، به‌گونه‌ای که تفاوت بین قیمت فروش دام زنده و قیمت گوشت به بیش از ۳ برابر افزایش یافت. در شرایط مذکور به‌منظور مدیریت دام مازاد و سامان‌دهی بازار دام، در هشت‌ماهه نخست سال جاری تصمیماتی به شرح ذیل از سوی مسئولان ذی‌ربط اخذ شد که به بررسی آنها پرداخته می‌شود.

الف) طرح خرید حمایتی دام عشایر

شورای قیمتگذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی محصولات اساسی کشاورزی، طرح «خرید حمایتی دام عشایر» را در اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۰ مصوب نمود. به‌موجب این مصوبه، شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور به‌عنوان مباشر خرید و سازمان امور عشایر ایران به‌عنوان مسئول تعیین تعداد و ترکیب دام قابل خریداری در مناطق عشایری با اولویت شرایط خشکسالی، تعیین و مقرر شد در قبال خرید هر کیلوگرم دام موضوع این مصوبه، سه کیلوگرم جو وارداتی با قیمت مصوب نیز از محل ذخایر راهبردی کشور به اتحادیه تعاونی‌های عشایری جهت تأمین خوراک دام عشایر تحویل شود. در این مرحله خرید فقط یک میلیون رأس دام و صرفاً از عشایر با هدف ذبح به‌منظور ترمیم ذخایر استراتژیک کشور در دستور کار قرار گرفت. ولی با توجه به وجود برخی مشکلات به شرح ذیل، این طرح توفیق چندانی نیافته است؛ به‌طوری که طبق نظر صاحب‌نظران حداکثر حدود ۱۰۰ هزار رأس دام در این طرح خریداری شد.

۱. در طرح «خرید حمایتی دام عشایر» صرفاً دام عشایر (گوسفند و بز) خریداری می‌شد، در صورتی که باید سایر دام‌ها

دفتر مطالعات زیربنایی

سایر دفاتر:
مطالعات اقتصادی

گروه کشاورزی و توسعه روستایی

گزارش هفتم
آبان‌ماه ۱۴۰۰

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۵۰۱۷۹۷۳

تاریخ انتشار:
۱۴۰۰/۸/۲۳

مانند گوساله پروراری و همچنین گوسفند و بز پرورش یافته در سایر سامانه‌های پرورشی بجز عشایر نیز زیر چتر حمایتی این طرح قرار می‌گرفت و برنامه و سیاست همه‌جانبه‌ای برای رفع مشکلات عموم دامداران و مدیریت کل دام مازاد کشور، تدوین و اجرا می‌شد.

۲. قیمت مصوب خرید در طرح مذکور از قرار هر کیلوگرم دام زنده ۴۵ هزار تومان تعیین شد در حالی که قیمت تمام شده هر کیلوگرم دام زنده بیش از ۶۰ هزار تومان برآورد می‌شد و لذا قیمت مصوب در نظر گرفته شده، انگیزه لازم جهت مشارکت دامداران عشایر در این طرح را فراهم نساخت. شاهد این مدعا نیز عدم بازدارندگی این طرح در تداوم کشتار دام‌های مولد و متعاقب آن تأکید رئیس وقت سازمان دامپزشکی کشور مبنی بر ممنوعیت کشتار دام‌های مولد و آبستن در تیرماه سال ۱۴۰۰ است.

۳. برخی از استان‌های هدف و دارای اولویت در این طرح از نظر امکانات و تأسیسات مورد نیاز مانند کشتارگاه و سردخانه دارای محدودیت بودند و امکان اجرای طرح در آنها فراهم نبود.

۴. عدم تأمین کامل اعتبار و عدم بازگذاری کامل نهاده اختصاص یافته، سبب شد بخش زیادی از پرداختی‌ها و عرضه نهاده مورد تعهد انجام نشود.

۵. اگرچه رونق بازار در بخش گوشت قرمز مستلزم فعالیت مدیریت شده واسطه‌ها در این بخش است، ولی در سال ۱۴۰۰ در مقطعی قیمت گوشت قرمز به بیش از ۳ برابر قیمت دام زنده افزایش یافت. در طرح خرید حمایتی دام عشایر نیز یکی از مهم‌ترین عواملی که در عمل باعث عدم اثرگذاری مورد انتظار طرح مذکور شده است حضور واسطه‌ها و بهره‌برداری آنها از خلأها و فضاهای دیده نشده در این طرح است. به طوری که به دلیل عدم پرداخت به موقع وجه حاصل از فروش دام‌ها در این طرح، بخش مهمی از دامداران به دلیل کمبود نقدینگی مجبور به فروش دام خود به قیمت بسیار پایین‌تر به واسطه‌ها بودند و این واسطه‌ها بودند که دام را به قیمت مصوب به دولت عرضه می‌کردند و در ازای تحویل دام و دریافت نهاده یارانه‌ای در نظر گرفته شده، با فروش آن در بازار آزاد بیشترین سود را از وضعیت پیش آمده کسب می‌کردند.

ب) طرح صادرات ۵۰۰ هزار رأس دام سبک

طرح ناموفق دیگری که در اوایل تیرماه سال جاری به پیشنهاد رئیس وقت پشتیبانی امور دام مورد موافقت وزارت جهاد کشاورزی قرار گرفت، ولی هیچ اقدامی روی آن انجام نشد طرح واردات نهاده دامی در قبال صادرات ۵۰۰ هزار رأس دام سبک بود.

ج) طرح آزادسازی صادرات دام زنده

در ۱۴ مهرماه ۱۴۰۰ دستورالعمل آزادسازی صادرات دام زنده با هدف صادرات دام، توسط شورای قیمتگذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی محصولات اساسی کشاورزی ابلاغ شد. به موجب این مصوبه «۱. شرکت پشتیبانی امور دام کشور به‌عنوان مجری مجاز است با مباشرت اتحادیه‌ها و بخش خصوصی، در سقف مشخص، با لحاظ تعادل قیمت بین تولید و مصرف نسبت به صادرات دام زنده غیر مولد از یک گمرک مشخص اقدام کند. ۲. وزارت جهاد کشاورزی (معاونت امور تولیدات دامی) مکلف است ظرف مدت دو هفته، سقف و نوع صادراتی را به شرکت پشتیبانی امور دام کشور اعلام نماید». مواردی که در این مصوبه مورد ابهام است یا نکاتی که براساس تجربیات به‌دست آمده از طرح‌های قبلی باید به آن توجه شود به شرح ذیل است:

۱. بند اول این مصوبه در مورد استفاده از ظرفیت اتحادیه‌ها و بخش خصوصی مبهم نوشته شده و ممکن است دو تفسیر کاملاً متفاوت در مورد به‌کارگیری اتحادیه‌ها و بخش خصوصی توسط شرکت پشتیبانی امور دام (مخیر بودن یا ملزم بودن) جهت صادرات دام زنده ایجاد کند. همچنین لازم است با توجه به برخی انحصارهای موجود و در راستای ماده (۳۱) قانون برنامه ششم توسعه، سهم مشخصی از صادرات به تشکل‌های فراگیر کشاورزی و روستایی صاحب صلاحیت اعطا می‌شد.

۲. شرط «با لحاظ تعادل قیمت بین تولید و مصرف» که ظاهراً به‌منظور مدیریت قیمت در بازار داخل در نظر گرفته شده است از ابهامات دیگر دستورالعمل ابلاغ شده است؛ اینکه نقطه تعادل چیست و نحوه محاسبه و به‌دست آوردن آن بعد از شروع صادرات به چه صورت خواهد بود؟ ابهام این بند پایداری صادرات را با خدشه روبه‌رو می‌کند.

پیرو این مصوبه، طی نامه صادره توسط مدیرکل دفتر مقررات صادرات و واردات وزارت صنعت، معدن و تجارت در تاریخ ۱۴۰۰/۷/۲۸ بلامانع بودن صادرات دام زنده غیرمولد با رعایت ضوابط، به مدیر کل دفتر صادرات گمرک جمهوری اسلامی ابلاغ شد. در ادامه در تاریخ ۵ آبان‌ماه ۱۴۰۰ دستورالعمل اجرایی صادرات دام زنده سبک جهت صادرات ۳۰۰ هزار رأس دام سبک عشایری توسط شورای قیمتگذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی محصولات اساسی کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی ابلاغ شد، مصوبه مذکور اشکالاتی به شرح ذیل دارد:

• براساس بند «۴» دستورالعمل مذکور، «پرداخت وجه دام زنده خریداری شده به دامدار توسط مباشر به‌صورت علی‌الحساب و مبتنی بر قیمت

تعیین شده شورای قیمتگذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایت محصولات اساسی کشاورزی و تسویه حساب نهایی نیز پس از تکمیل فرایند صادرات صورت خواهد گرفت». با توجه به روند پیچیده صادرات دام و ریسک‌های موجود، اجرای این بند احتمالاً امکان‌پذیر نخواهد بود. به این معنا که خرید دام به صورت علی‌الحساب و پرداخت مابه‌التفاوت آن پس از فروش در مقاصد صادراتی، در عمل به راحتی قابل انجام نخواهد بود.

اینکه در این دستورالعمل «مباشر مجاز به دریافت سود از محل صادرات برای خود نمی‌باشد» احتمالاً پایداری و تداوم انجام این مصوبه را تحت تأثیر قرار خواهد داد. شایان ذکر است در «دستورالعمل اجرایی صادرات دام زنده سبک» اتحادیه سراسری دامداران متحرک ایرانیان به عنوان مباشر اصلی معرفی شده است و فقط سایر اتحادیه‌ها و تشکل‌های دامی (و نه بخش خصوصی) در صورت تأیید توسط شرکت پشتیبانی امور دام و رعایت مفاد دستورالعمل حاضر می‌توانند اقدام به صادرات دام زنده کنند.

• مکانیسم کنترلی به‌ویژه در مورد عملکرد اتحادیه‌ها و تشکل‌ها در ارتباط با صادرات دام و پرداختی‌ها پیش‌بینی نشده است.

• امکان صادرات تمام نژادها وجود ندارد و مشتریان جهانی دام ایران، نژادهای خاصی را می‌پسندند.

د) طرح حمایت از تولیدکنندگان دام روستایی

در تاریخ ۸ آبان‌ماه ۱۴۰۰ به منظور حمایت از تولیدکنندگان دام روستایی در مقابله با شرایط خشکسالی، شورای قیمتگذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی محصولات اساسی کشاورزی، قیمت خرید دام روستایی را از قرار هر کیلوگرم بره زنده پرواری ۶۲۰۰۰ تومان و هر کیلوگرم گوساله زنده پرواری ۵۹۰۰۰ تومان تصویب کرد. طبق این مصوبه، شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور مجاز است معادل (۲۰) درصد از قیمت خرید فوق‌الذکر را به صورت تأمین نهاده اقدام کند. از نقاط قوت این مصوبه استفاده از ظرفیت اتحادیه‌ها، تعاونی‌ها و بخش خصوصی، استفاده از فرایند تولید قراردادی، قرارداد امانی و پیش‌خرید دام زنده می‌باشد. ولی در این مصوبه در خصوص خرید دام‌های حذفی^۱ دامداران برنامه‌ای وجود ندارد که این موضوع برای کاهش تعداد دام‌ها در مراتع با توجه به وجود شرایط خشکسالی ضروری است. در ادامه، پیرو بند «۶» «طرح حمایت از تولیدکنندگان دام روستایی» در خصوص ارائه دستورالعمل نحوه اجرای طرح مذکور، در تاریخ ۱۷ آبان‌ماه «دستورالعمل نحوه اجرای حمایت از تولیدکنندگان دام روستایی» ابلاغ شد. موارد ابهام یا اشکال در مصوبه مذکور به شرح ذیل است:

• براساس بند «۳» دستورالعمل مذکور، «وزن بره زنده نر پرواری با حداکثر ۲ کیلوگرم دنبه، حداقل ۴۰ کیلوگرم و حداکثر ۵۵ کیلوگرم قابل تحویل خواهد بود» و براساس تبصره مربوط به این بند «در صورت تحویل دام با بیش از ۲ کیلوگرم دنبه به‌ازای هر کیلوگرم دنبه مازاد تحویلی، از وزن دام زنده یک کیلوگرم کسر می‌گردد». محدودیت وزن دنبه (حداکثر ۲ کیلوگرم) ممکن است انگیزه و امکان لازم جهت شرکت در این طرح را به‌ویژه در برخی از پرورش‌دهندگان نژادهایی که دنبه سنگین دارند، ایجاد نکند. باید توجه داشت وزن دنبه تقریباً تمامی گوسفندان نژادهای ایرانی از دو کیلوگرم بیشتر است؛ لذا با اجرای تبصره این بند عملاً قیمت دام کمتر برای دامدار محاسبه خواهد شد. در عین حال امکان توزین جداگانه دنبه در کشتارگاه‌ها معمولاً وجود ندارد.

• در تبصره «۱» بند «۴» دستورالعمل مذکور در ارتباط با تعیین دامنه وزنی گوساله‌های مورد خریداری، حداقل وزن ۴۰۰ کیلوگرم و حداکثر وزن ۶۵۰ کیلوگرم تعیین شده است. لذا گوساله‌های بومی پروار شده که غالباً وزنی کمتر از ۴۰۰ کیلوگرم دارند در این دامنه قرار نمی‌گیرند.

• براساس بند «۶» دستورالعمل مذکور، محل تحویل دام، درب کشتارگاه‌های اعلامی از سوی مباشر تعیین شده است، لذا هزینه حمل دام تا کشتارگاه برعهده دامدار خواهد بود و عملاً سبب افزایش هزینه قیمت تمام شده دام برای دامدار می‌گردد.

• در مورد بندهای «۱۰» و «۱۱» دستورالعمل که مربوط به تأمین نهاده دامی مورد نیاز جهت پروراندی گوساله توسط شرکت پشتیبانی امور دام در قالب تولید قراردادی و انجام قرارداد امانی است، تاکنون اقدامی صورت نگرفته است.

جمع‌بندی

در گزارش حاضر چهار طرح شامل طرح خرید حمایتی دام عشایر، طرح صادرات ۵۰۰ هزار رأس دام سبک، طرح آزادسازی صادرات دام زنده و طرح حمایت از تولیدکنندگان دام روستایی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفتند. این طرح‌ها که به منظور ارائه راهکار جهت مدیریت دام مازاد موجود در کشور به دلیل خشکسالی و تنظیم بازار داخل ارائه شدند، کارآمدی مورد انتظار را نداشته‌اند. چنین به نظر می‌رسد متولیان امر بدون داشتن نقشه راهی منسجم و نگرشی جامع از مؤلفه‌های مؤثر بر بازار گوشت قرمز و شناخت واقعیت‌های میدانی، تا حدودی براساس روش آزمون

۱. منظور از دام‌های حذفی، دام‌هایی هستند که تولید آنها اقتصادی نیست و توجیهی برای نگهداری آنها در گله وجود ندارد.

و خطا در صدد مدیریت بازار گوشت قرمز بوده‌اند که البته توفیق چندانی در این مسیر نداشته‌اند. با وجود شرایط ویژه و اضطراری بخش دامپروری در سال جاری، متأسفانه مصوبات مذکور به دلیل عدم حضور و مشارکت مؤثر فعالان این بخش، فاقد قابلیت اجرا و اثرگذاری لازم بودند و این وضع سبب از دست رفتن زمان طلایی برای اصلاح وضعیت و متضرر شدن بسیاری از دامداران، کشتار دام‌های مولد و در معرض آسیب قرار گرفتن امنیت غذایی کشور در حوزه تأمین پروتئین حیوانی شد. بررسی‌ها نشان می‌دهد بروز بحران فعلی در بخش تولید گوشت قرمز، ناشی از سه مسئله خشکسالی، قیمتگذاری دستوری و غیرکارشناسانه و کمبود نهاده‌های دامی است و در صورت تداوم این وضعیت شاهد خروج بخش اعظم دامداران و به‌ویژه دامداران خرد که بضاعت مالی کمی دارند و در عین حال بخش زیادی از تولید گوشت توسط این دسته از دامداران انجام می‌شود خواهیم بود که نتیجه آن افزایش شدید قیمت گوشت قرمز در ماه‌های آینده می‌باشد.

در مدیریت بازار دام در مقطع فعلی علاوه بر پیگیری سیاست صحیح در زمینه صادرات دام زنده، باید با رفع کاستی‌های طرح خرید حمایتی، از این طرح به‌عنوان یک ابزار مناسب جهت خرید دام مازاد استفاده شود و سازوکار لازم به‌منظور رسیدن گوشت گرم به دست مصرف‌کننده در قالب یک شبکه مویرگی با حداقل واسطه و حداقل حاشیه بازار پیش‌بینی گردد. مکانیسم پیاده‌سازی و اجرا باید به‌گونه‌ای باشد تا از جولان کنونی واسطه‌ها در بازار دام کاسته شده و دامداران از مزایای این طرح بهره‌مند گردند. با توجه به تجربیات قبلی قیمت خرید دام باید به‌صورت کارشناسی و منطبق با واقعیت‌های میدانی بازار تعیین شود تا باعث رغبت دامداران جهت مشارکت فعال در طرح‌های مذکور گردد. مقدار و نحوه پرداخت به دامداران نیز باید به‌نحوی پیش‌بینی گردد تا دامدار به‌صورت مستقیم از ارزش افزوده حاصل از فروش و صادرات دام تولیدی خود منتفع گردد. بدیهی است در صورت سختگیری یا تعلل دولت در خرید دام مازاد، به خروج غیرمجاز دام از مرزهای کشور (قاجاق) به‌عنوان مسیر جایگزین توسط برخی افراد سودجو دامن زده خواهد شد.

همچنین باید خرید حمایتی چه به‌منظور تأمین ذخایر داخل و چه برای صادرات دام مازاد در سطح تمام واحدهای دامپروری (و نه فقط دام عشایر یا روستایی) انجام گیرد. دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های صادره نیز باید شفاف و بدون پیچیدگی و امکان تفسیر به رأی افراد صادر شوند تا از سوءاستفاده‌های احتمالی جلوگیری شود. در ضمن از آنجا که در سال جاری نقدینگی دامداران به دلیل خشکسالی و افزایش هزینه‌های تغذیه به شدت کاهش یافته؛ لازم است علاوه بر تأمین و پرداخت بهنگام تعهدات، به‌منظور جلوگیری از کشتار دام‌های لاغر که قاعدتاً بازده لاشه پایینی دارند؛ با تأمین و مدیریت بازار نهاده‌های دامی، تسهیلات ارزان قیمت در قالب قراردادهای تحویل گوشت، در اختیار دامداران قرار گیرد و جهت بازپرداخت اقساط معوق به آنها مهلت داده شود.

افزایش تولید داخلی نهاده‌های دامی و دانه‌های روغنی از طریق جایگزینی مازاد صیفی جات نیز راهکار دیگری است که می‌تواند افزایش قیمت نهاده‌ها در اثر حذف ارز ترجیحی را تا حدودی تعدیل نماید. توضیح اینکه به دلیل عدم مدیریت الگوی کشت و برنامه‌ریزی تولید در ایران، با وجود شرایط خشکسالی و کمبود آب، از یک سو محصولاتمانند هندوانه، پیاز و گوجه‌فرنگی، بسیار بالاتر از میزان نیاز داخلی تولید می‌شود و در بسیاری از موارد، بخش قابل توجهی از آنها ضایع و معدوم می‌شود؛ از سوی دیگر، در زمینه محصولات راهبردی مانند نهاده‌های دامی، علوفه و دانه‌های روغنی به شدت وابستگی به واردات وجود دارد. همان‌طور که در اوایل شروع به کار دولت فعلی مورد پیشنهاد قرار گرفت در صورتی که تشکلهای دامداری و صنایع روغن‌کشی به‌منظور ایجاد توازن در تولید محصولات کشاورزی و حذف مازاد تولید، با بخشی از زارعان صیفی جات قرارداد کشت نهاده‌های دامی، علوفه و دانه‌های روغنی منعقد کنند، بخش قابل توجهی از نیاز کشور به واردات نهاده‌های دامی کاهش خواهد یافت. اجاره اراضی منابع طبیعی به تشکلهای مردمی به‌منظور تولید علوفه مورد نیاز با رعایت ملاحظات زمین‌خواری نیز از راهکارهای دیگر در زمینه افزایش تولید داخلی نهاده‌های دامی به‌شمار می‌رود. با هدف بهره‌گیری حداکثری از عرصه‌های منابع طبیعی برای تولید علوفه، پیشنهاد می‌شود حق بهره‌برداری از این عرصه‌ها به‌صورت قراردادهای اجاره یک تا پنج‌ساله در اختیار تشکلهای فراگیر روستاییان و عشایر قرار داده شود تا علوفه مورد نیاز دام را با رعایت ملاحظات پایداری با بهره‌گیری از دانش‌آموختگان مجرب تولید نمایند. البته ضمانت‌اجراهای لازم برای مجازات و پس‌گرفتن اراضی از اشخاصی که به تعهدات خود عمل نکرده‌اند، ضروری است.

لازم به تأکید است در صورت حذف ارز ترجیحی اختصاص‌یافته به نهاده‌های دامی در سال ۱۴۰۱ و افزایش متعاقب قیمت نهاده‌های دامی، لزوم تأمین نقدینگی مورد نیاز دامداران دوچندان خواهد بود. برای کاهش تبعات حذف ارز ترجیحی لازم است ضمن برنامه‌ریزی برای افزایش نقدینگی دامداران علاوه بر صادرات دام در سال آینده نسبت به برنامه‌ریزی جهت صادرات گوشت هم اقدام نمود. شایان ذکر است با توجه به برگزاری مسابقات جام جهانی فوتبال سال ۲۰۲۲ در کشور قطر، بازار مناسبی برای دام و گوشت صادراتی از ایران وجود خواهد داشت که در صورت تعلل یا سهل‌انگاری، کشورهای رقیب این فرصت را از دست نخواهند داد.